

Warszawa, 19/07/2007r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-535565-VI/06/JG

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pani
Prof. dr hab. Zyta Gilowska
Minister Finansów
ul. Świętokrzyska 12
00-916 WARSZAWA

Wielce Szanowna Pani Premier

Dwukrotnie zwracałem się do Dyrektora Departamentu Podatków Dochodowych przedstawiając problem zwolnienia od podatku dochodowego od osób fizycznych odszkodowań otrzymanych na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2005 r. nr 228, poz. 1947 ze zra.).

Zgodnie z art. 21 ust. 3 d ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2000 r. nr 14, poz. 176) wolne od podatku dochodowego są odszkodowania otrzymane przez właściciela nieruchomości na podstawie przepisów prawa geologicznego i górniczego.

W tej sytuacji podmioty inne niż właściciel (np. dzierżawcy), które otrzymały odszkodowanie w związku identycznym zdarzeniem prawnym, od tego samego zakładu górniczego są zobowiązane do zapłacenia podatku od uzyskanego odszkodowania. W mojej ocenie taka regulacja nasuwa wątpliwości co do jej zgodności z zasadą równości wyrażoną w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

W odpowiedzi (DD3-033-69/MC/06/915) Dyrektor Departamentu Podatków Dochodowych poinformował mnie, że brak możliwości zastosowania przedmiotowego

zwolnienia do odszkodowań innych niż otrzymanych przez właściciela nieruchomości wynika z różnie ukształtowanej sytuacji właściciela i pozostałych podmiotów (np. dzierżawców gruntów rolnych). Nie podzielam tego stanowiska i dlatego pozwalam sobie zwrócić się do Pani Minister z prośbą o ponowne przeanalizowanie sprawy.

Różnie ukształtowana sytuacja właściciela i pozostałych podmiotów (np. dzierżawców) dotyczy uprawnień przysługujących w stosunku do nieruchomości i może być analizowana na gruncie prawa cywilnego. Natomiast w zakresie prawa podatkowego podmioty te znajdują się w identycznej sytuacji - otrzymują odszkodowanie w związku ze szkodą spowodowaną ruchem zakładu górniczego.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że zasada równości w prawie polega na tym, iż „wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu, mają być traktowani równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Równość wobec prawa to także zasadność wybrania tego, a nie innego kryterium różnicowania podmiotów (adresatów) prawa” (zob. wyroki: z 6 maja 1998 r. sygn. K. 37/97; z 20 października 1998 r. sygn. K. 7/98; z 17 maja 1999 r., sygn. P. 6/98; z 21 września 1999 r., sygn. K. 6/98; z 4 stycznia 2000 r., sygn. K. 18/99; z 18 grudnia 2000 r., sygn. K. 10/00; z 21 maja 2002 r., sygn. K. 30/01; cyt. wyrok z 9 maja 2005 r. sygn. akt K 30/01.).

Dla oceny czy konkretne różnicowanie sytuacji podmiotów prawa jest dopuszczalne w świetle zasady równości kluczowe znaczenie ma ustalenie „cechy istotnej” przesądzającej o uznaniu porównywanych grup podmiotów za podobne lub odmienne oraz stwierdzenie, czy prawo traktuje podmioty podobne w sposób podobny.

W niniejszej sprawie „cechą istotną” jest otrzymanie przez podatnika odszkodowania na podstawie przepisów ustawy - Prawo geologiczne i górnicze. Różnicowanie sytuacji podatników w zależności od ich uprawnień do nieruchomości jest nieuzasadnione i nasuwa wątpliwości co do jego zgodności z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Chciałbym również odwołać się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 listopada 2006 r. (sygn. akt SK 51/06), gdzie Trybunał stwierdził, że ratio legis zwolnienia podatkowego w zakresie odszkodowań jest dość czytelne: zostało

wprowadzone z uwagi na fakt, że odszkodowanie ma na celu zrekompensowanie poszkodowanemu poniesionej przez niego szkody, a nie jego wzbogacenie. Oczywiście wydaje się też uzasadnienie ograniczenia zwolnienia od odszkodowań. Celem jest wyeliminowanie wypadków z umowy stron co do zajścia fikcyjnej szkody i - tym samym - co do ustalenia fikcyjnego odszkodowania. Zawieranie umów, w których osoby rzekomo odpowiedzialne za szkodę uznawałyby swą odpowiedzialność i zobowiązywały się do wypłacenia odszkodowania, stanowiłoby dość prostą metodę uniknięcia przez rzekomo poszkodowanego podatku dochodowego od sum uzyskanych jako odszkodowanie. Podsumowując, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że ogólna zasada zwolnienia odszkodowań od podatku dochodowego i wprowadzenia wyłączeń od tegoż zwolnienia jest zrozumiała.

Jeśli zatem przyjmiemy, że powodem zwolnienia od podatku dochodowego odszkodowań otrzymanych przez właścicieli nieruchomości jest fakt, iż podmiotem zobowiązanym do wypłacenia odszkodowania jest zakład górniczy co wyklucza możliwość nadużyć w tej materii, to konsekwentnie ten sam sposób rozumowania musimy zastosować w stosunku do pozostałych podmiotów, innych niż właściciele.

W mojej ocenie uzyskanie odszkodowania w tych samych okolicznościach, od tego samego podmiotu, na tej samej podstawie prawnej - w związku ze szkodą spowodowaną ruchem zakładu górniczego, od zakładu górniczego, na podstawie przepisów prawa geologicznego i górniczego - jest wspólną cechą istotną uzasadniającą jednakowe traktowanie podatników.

W związku z powyższym zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do przedstawionego problemu.

Łączę wyrazy szacunku

/-/ Janusz Kochanowski